תא שמע מפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי [6] **דתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר ורבי יוסי אומר** [1]**אם לכך נתכוין מתחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד דבריו קיימין ואפילו רבי מאיר לא קאמר** (6) **דלא אמר לא תיחול זו אלא אם כן חלה זו אבל הכא דאמר לא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה ר"מ נמי מודה** [2]**דהפרה חלה בעי רבה** [6] **קיים ומופר ליכי בבת אחת מהו ת"ש דאמר** [3] **רבה** [3]**כל** (3) **דבר שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו** [3] **בעי רבה קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר לה מופר ליכי למחר או דלמא הא לא אמר לה את"ל**

עין משפט נר מצוה

יג א מי"י פ"ג מהלכות ממורה הלכה ד סמג לאוין שמה:
יד ב מי"י פ"ג מהל' מלכים הל' כב סמג לאוין רמב עור ש"ע י"ד סימן רלד סעיף מג:
טו ג מי"י שם סמג שם טוש"ע שם סעיף מד:

הגהות וציונים

א) צ"ל **רבא** (מ"א, מנח"י). וראה בעמ' הקודם אות א: **ב)** [צ"ל **דמשי"ה**] (גליון):
ג) בכת"י נוסף **נתכוין**:
ד) בהג"ש נוסף **א"נ יש לפרש דחלה אף שניהם אלו ידענין אי מופר אי מוקם: ה)** שלמים **דלא הוי תמורה כלל, וי"ל דמ"מ תמורה איתא בזה אחר זה לאבי דאמר דלחציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים** מודה ר"מ כו' כצ"ל (הגי"ש). [מה שתיקן הגי"ש לחציה במקום לחצות הוא כדאביי דתמורה כו ע"א. ולהגירסא שלפנינו לחצות הוא כדאביי דזבחים דף ל ע"א ע"ש]:
ו) נראה דהוא גליון מחכ"א דהיה קשה לו על גירסת התוס' [קודם התיקון] שכתבו דלר"מ יביא בדמי חציה וכו':
ז) גיר' הגי"ש **חציה**. וראה אות ה וגיר' תפ"ל דכיון דאי אמר לחצות **חלות שניהן בזא"ז חלות נמי בבת אחת**:
ח) בהגי"ש מוחק משום מה תיבות "לא אמרינן":
ט) שגם בעיא **שניה תהא לפי סברא זו שאם** אמר קיים ליכי **היום מופר ליכי למחר מהני הפרה.** וי"ל כו' כצ"ל (הגי"ש):
י) ס"א **ושמא לדברי בעיא ראשונה קאמר את"ל דלפי שיטתך נמי הא לא קאמר לה מופר למחר.** ע"כ גליון (הגי"ש): **כ)** נ"ב וי"ל הקדה לפני כל מה שחסר (הגי"ש). ומכאן עד סוף הפרק נדפס פי' התוס' מכת"י הגי"ש: **ל)** תוקן עפ"י נד"ז, וע' רש"ש. וע"ע של"נ ופור"י וחי' הגרז"ס באורך:

תוספות

ת"ש מפלוגתא דר"מ ורבי יוסי. פי' מפלוגתא דר' [מאיר ור'] יוסי פסעיון נעיין לכ"ע: **תמורת עולה ותמורת שלמים** וכו' **ואמר רבי יוסי אם לכך נתכוון מתחלה.** כיון (שנעשה) [שנעשה שאמר] תמורת עולה היה כדעתו לומר תמורת שלמים לאפוקי אם נמלך כדתניא בסיפא דמילתא הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות בבת אחת דכריו קיימין (כגון) [כמו] דאמר כדמי עולה וכדמי תליא שלמים: **ואפילו ר"א אמר א"א דלא אמר לא תחול זו אא"כ חלה זו.** דמה מודה דלא תלה הכא שהמשנה ומלה שיה: **אבל הכא כו'.** אפילו ר"מ מודה דחל הפרה. והקמה לאו כלום הוא [7]: **קיים ומופר ליכי מהו.** מי אמרינן דודאי כיון דכיעבד אחד קאמר אלא אמר קיים ליכי מופר ליכי מילי מרוייהו או לא: **כל שאינו בזה אחר זה.** אם אמר קיים ליכי מופר ליכי דאין אחר הקמה, בבת אחת אינו לא לזה ולא לזה וכיון כאילו שתק. ופפרק שני דקידושין (דף נ:) גבי ג' אחיות אמרה רבה דמילתא. וא"ת אמתי לא אמר' הכי גבי תמורת עולה ותמורת שלמים [8] (אמר רבי מאיר) [דר' יוסי אמר] תמכר ויביא בדמי תליא עולה ובדמי תליא שלמים (7) ה"ג וע"ע דבבריית הגיע בפ' כילד מעריממין (תמורה דף כו.) דלרבי מאיר כולה קרבה עולה). וי"ל דמ"מ ניחא לאביי דאמר כל לחצות מודה ר"מ דכיון דאי אמר לחצות **בבת אחת: בעי רבה קיים ליכי היום [מהו] מי אמרינן כו'.** דהכי משמע מקומם ליכי היום אבל למחר יהא מופר, או דלמא לא אמרינן דדעתו לבטל כיון שאינו מפר בפירוש. אבל ודאי אי אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר מועלת הפרתו:

[מכאן שייך לדף ע ע"א] **[אמר לה] (אלא) מופר ליכי למחר.** ולא אמר קיים ליכי היום. מי אמרינן כיון דאמר לה קיים ליכי היום, אלכך כי אמר מופר ליכי למחר מהיום דאמר לה דעתו לבפר מהיום. אבל ודאי אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר לא אמר מופר ליכי אבל אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר מועלת דלא אמר מופר ליכי אבל אמר קיים ליכי היום מהו כיון דאמר דדעתיה שתחול מהיום: (לא מצאנו יותר מוספות מזה הפרק [2]):

אבל הכא שלא נתן קצבה פשיטא דאי הפרה חיילא הקמה לא חיילא וכדכתיבנא. ואי אמרת דהפרה לא חיילא מיהא הקמה נמי לא חיילא דהא אתני ואמר דלא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה הלכך פשיטא ליה לרבה הקמה לא חיילא. אבל בהפרה הוא דמסקפקא ליה מי אמרינן כיון דאקדים ואמר קיים ליכי ובתר הכי אמר מופר ליכי משמע דאתני דתיחול הפרה בתר הקמה ולא תיחול הפרה אא"כ קדמה לה הקמה אא"כ [1] אתני לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה ולא אתני ומי מיפכא לא תחול הפרה אלא אם כן חלה הקמה משום דכיון דאקדים קיים ליכי למופר ליכי סמיך אלישניה דהקמה חיילא דבריש לא אדכר לה וליכא לעיכב עלה ואדרבה משום דחיש דחיילא הקמה כולי האי עד דלא שבקה רווחא להפרה אתני ואמר דלא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה והרי הוא כאילו התנה על שתיהן שיחולו הקמה בתחלה ואח"כ הפרה. או דלמא נהי דאי אמר ומופר ליכי בתר קיים ליכי לאו דתחול הפרה בתר הקמה איכון אלא משום דא"א לקרות שני שמות כאחד ומיהו האי גברא בהפרה קפיד דתחול דהא אמר דלא בעי דתחול הקמה אא"כ חלה הפרה ודעתו היה שיחולו כאחת מיהו משום דקפיד טפי דתיחול הפרה מהקמה אתני שאם תלות ההקמה מעכב תלות הפרה דמגלי דעתיה דלא תיחול הקמה אבל אע"ג דתלות הפרה מעכב תלות הקמה לא אתני דלא תיחול הפרה הלכך הפרה חיילא הקמה לא חיילא: **ופשטינן** לה מפלוגתא דר"מ ורבי יוסי דאפליגו דומיא דהך גווונא בתמורה בפרק כילד מעריממין (דף כה:) דתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר וכו' ואמרינן עלה בגמרא התם דהכל מודים באומר תמול זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון ראשון דאפילו רבי יוסי מודה דאפשר לנמתר דחיילא תמורת עולה תחול תמורת שלמים. לא תחול זו אלא אם כן תלתה זו תרוייהו קדשן משום דאסתם אפשר לתמורת עולה ותמורת שלמים לחול כאחת דתרעא בסתמה זו עד שתסתלק ויביא בדמי תליא עולה ובדמי תליא שלמים. לא נחלקו אלא בגווונא תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואחר כך תחול זו ור"י סבר דאפשר דמאי דקאמר תמורת עולה תמורת שלמים טעי דסבר אי לא אמיעא תמורה אכל חד וחד לא חיילא תמורה אתרוייהו הלכך מודקין אותו אם אמר לעולה ושלמים נתכוונתי תרעה עד שתסתלק ותמכר ויפלו תלי דמיו לעולה ותלי דמיו לשלמים. אלמא פלוגתייהו דרבי מאיר ורבי יוסי תליא בגווונא שני שמות מפיו אי אמרינן שיחול השני אחר הראשון או שיחולו שניהם בבת אחת הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת ומש"ה אמרינן לרבי יוסי ודאי אפשיט בעיין דכי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר אלא בבת אחת הלכך הפרה חיילא. וכי תימא אפ"ה היכי חיילא דהא אסקינא לקמן דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו לאו מילתא היא דהא הכא לא מעכבא הקמה אהפרה דהא אתני ואמר לא תיחול הקמה הלכך לרבי יוסי דאפשיט דהפרה חיילא ואפי' לר"מ נמי פשטינן הכי דאע"ג דאמר התם דכי אמר תמורת שלמים בתר תמורת עולה קאמר אלא שאני דכיון דאמר לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה גלי דעתיה דאהפרה הוא דקפיד אהקמה לא הלכך כי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר דהיכי תחול בתרה כיון שאי אפשר להקמה שתחול. וכ"ת אמאי לא אמרינן ואפי' ר' מאיר לא קאמר אלא התם מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו וכסוגיא דהתם אבל הכא דליכא לישנא יתירא בבת אחת קאמר לאו מילתא היא דבשלמא התם כיון דאפשר לתמורת עולה ושלמים לחול כאחת כל היכא דליכא לישנא יתירא אמרי' דבבת אחת נתכוון אבל הכא שאי אפשר להקמה והפרה לחול כאחת אפילו בלאו לישנא יתירא אמרינן דלזה אחר זה [2] מי לאו משום דאתני ואמר ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה. כי"ל פירושא דשמעתא שמיהן כאחת. ואיכא נמחי דגרסי קיים ליכי ומופר ליכי בבת אחת מהו ולהגך נמחי בעי דלימא הכי בהדיא בבת אחת דמגלי דדעתיה שהוא רוצה שיחולו בבת אחת. ונראה בעיני דבהכי מספקא ודאי אי אפשר לשניהם לחול כאחת מיהו נהי דאי אפשר לשניהם לחול כאחת מספקינן דלמא הקמה חיילא ותו לא מלי מפר: **ופשטינן** לה מדרבה דאמר בפרק המים מקדש גבי המקדש שתי אחיות כאחת דכיון דלא מלי לקדשיהו בזה אחר זה אפי' בבת אחת ליכא לאחד מיניהו ספק קדושין כלל הכא נמי ליכא לספוקי בהקמה והפרה כלל ומאי בתר הכי לספר ולקיומי כדבעי. ולא נתחוורו לי דברי הר"מ במ"ל בזה בפרק אחרון מהלכות נדרים: **בעי רבה קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי למחר.** דהכי קאמר קיים ליכי היום בלבד או דלמא הא לא אמר לה מופר ליכי למחר: ואם

למחר כיון דאמרן בבת אחת אלה הפרה ומבטלת ההקמה. ולאידך פי' אלו שניהן ולא יעשינן אי מוקם אי מופר: **כל שאין בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו.** גבי מקדש ג' אחיות או אשה ובתה דאמרינן (קידושין נ:) אין אחת מהן מקודשת, ה"כ כיון דהפרה ליתא בתר הקמה גם בבת אחת ליתא. והא דאמר בתמורה דאם אמר תמורת עולה ושלמים דתרוייהו תפסי אע"ג שאינן בזה אחר זה, התם היינו טעמא הואיל ואיתיה לתפלוגתא (7)אם אמר מקדש תליה לדמי עולה ותליה לדמי שלמים: **בעי רבה קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי למחר** דמוי. דאלה"כ אמאי אתר היום אלא לאו מיתוהא דהיום יש לדקדק היום יהיה קיים אבל למחר יהיה מופר וכתחילת הפרה מהיום: **או דלמא הא לא אמר מופר ליכי.** ועשלם לא נאמר(ה) הפרה מבלל לאו אם לא שיוצית הפסרה בפיו אבל אם אמר שתיהן קיים ליכי היום (כדי לדקדק) [1] הא למחר יהיה מופר [2] שהרי אמר בפירוש מופר ליכי למחר אלכך קיים כל היום קאמר:

ת"ש. דכי האי גוונא פלוגתא דר"מ ורבנן במסכת תמורה בפ' כילד מעריממין על הכנור: **הרי זה תמורת עולה תמורת שלמים כו' דבריו קיימין.** ויביא בדמי תליא עולה ובדמי תליא שלמים: **ואפילו רבי מאיר.** לא אמר תפוס לשון ראשון אלא דלא אמר לא תיחול זו אלא אם כן חלה שניה ועל מה נחלקו בגווונא (ג) תמורת עולה ותמורת שלמים רבי מאיר סבר דלמא מיהדר הוא להדר ביה מתמורת עולה ואמר תמורת שלמים והואיל וכן תפוס תחלת דבריו והרי היא עולה. ור' יוסי סבר אי אמר תמורה עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה קמ"ל: **אבל הכא דקאמר לא תחול בו'.** ולאי הוא הפרה כי הוה טעמא דתמורה: **קיים ומופר ליכי.** ולא אמר ליכי בין קיים לומופר מי אמרינן כיון דלא אמר קיים ליכי ומופר ליכי הוא כמ"ד לא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה דכיון דלא אמר קיים ליכי גלי דעתיה דבהפרה ניחא ליה. אי דלמא לא שנא וכמ"ד קיים ליכי ומופר ליכי דמי לא תהוי הפרה: **ת"ש דאמר רבה.** [בקדושין] ואמעשר בהמה קאי: **כל שאינו בזה אחר זה.** כגון אם קרא לעשירי עשירי ואחז וקרא ל"א עשירי אינו קדוש וקאמר (ד) אף בבת אחת אם קרא לשניהן עשירי אם אין אחד עשר קדוש [7] ה"ג כיון דאינו בזה אחר זה אם אמר לה עכשיו קיים ליכי ולאחר שעה אמר ומופר ליכי אין באותה הפרה כלום אע"ג אחת נמי כי אמר קיים ומופר ליכי אין באותה הפרה כלום אע"ג דבבת אחת קאמר קיים ומופר ליכי: **היום מהו.** מי אמרינן כיון דאמר היום כמאן דאמר היום יהא מקויים אבל למחר יהא מופר לה והוי מופר: **או דלמא הא לא אמר לה.** בפירוש מופר ליכי למחר אמר

הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים. שסתמיות בסתם מוקין אלא שמים אחת עולה ואחת שלמים ואמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים. הרי זו תמורת עולה. תפוס לשון ראשון ואין קדושה אלה על קדושה. **הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד.** והאלרן לקדיש זה (אחר זה) [לזה]. **דבריו קיימין.** ותרעה [עד שתסתלק] ומימכר ויביא בדמי תליא עולה ובדמי תליא שלמים וכן מפרש בתמורה [זבחים ל.].

פירוש הרא"ש

ת"ש מפלוגתא דר"מ ורבי יוסי. מתמלוקת של ר"מ ורבי יוסי תפשוט בעיין כדמפרש: **דתנן הרי זו תמורת עולה כו'.** משנה היא בפרק כילד מעריממין (תמורה דף כה:): **הרי זו תמורת עולה.** תתפוס לשון ראשון מדלא קאמר תמורת עולה ושלמים: **לכך נתכוון מתחלה.** לאפוקי אם נמלך: **דבריו קיימין.** ותרעה עד שתסתלק ויביא בדמי תליא עולה ותליה שלמים [תמורה דף כו.]: **ר"מ נמי מודה דהפרה חלה.** פי' ה"ל פלעור והסקמה לאו כלום היא, וי"מ כיון דאלו שניהם לא יתענן אי מוקם אי מופר: **קיים ומופר ליכי בבת אחת.** פי' כיון שלא אמר אלא פעם אחת ליכי הייני בבת אחת, מי אמרינן תפוס לשון ראשון אי

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) תמורה כה: זבחים ל. [נ"ק עג:], **ג)** עירובין נ. קדושין נ ע"ב, **ג)** עי' תוס' זבחים ל. ד"ה דבריו, **7)** עי' עירובין נ. רצ"ש.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ופליגו ר"מ לא קאמר אלא דלא אמר: **(ו)** שם דאמר רבה כל שאינו בזה כל"ל ומיהא דבר נמחק: **(ז)** **רש"י** ד"ה ופליגו ר"מ וכו' בתוס' הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדלא אמר תמורת עולה ושלמים דלמא מיהדר הוא להדר ביה מתמורת עולה ואמר תמורת שלמים והואיל וכן תפוס תחלת דבריו והרי היא עולה. ור' יוסי סבר אי אמר תמורה עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה קמ"ל: **אבל הכא דקאמר לא תחול בו'.** ולאי הוא הפרה כי הוה טעמא דתמורה: **קיים ומופר ליכי.** ולא אמר ליכי בין קיים לומופר מי אמרינן כיון דלא אמר קיים ליכי ומופר ליכי הוא כמ"ד לא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה כיון דלא אמר קיים ליכי גלי דעתיה דבהפרה ניחא ליה. אי דלמא לא שנא וכמ"ד קיים ליכי ומופר ליכי דמי לא תהוי הפרה: **ת"ש דאמר רבה.** [בקדושין] ואמעשר בהמה קאי: **כל שאינו בזה אחר זה.** כגון אם קרא לעשירי עשירי ואחז וקרא ל"א עשירי אינו קדוש וקאמר (ד) אף בבת אחת אם קרא לשניהן עשירי אם אין אחד עשר קדוש [7] ה"ג כיון דאינו בזה אחר זה אם אמר לה עכשיו קיים ליכי ולאחר שעה אמר ומופר ליכי אין באותה הפרה כלום אע"ג דבבת אחת קאמר קיים ומופר ליכי: **היום מהו.** מי אמרינן כיון דאמר היום כמאן דאמר היום יהא מקויים אבל למחר יהא מופר לה והוי מופר: **או דלמא הא לא אמר לה.** בפירוש מופר ליכי למחר

אמר לה מופר ליכי למחר מהו. דהא קיימיה לנדריה היום דכיון דאמר מופר ליכי למחר אלמא דבטלי יומא דשמע ביה הוי נדר (ג) וקיומי קיימיה ותו לא מצי מיפר לה: או דלמא כיון [דלא] אמר (ג) ומופר ליכי בהדי קיים ליכי מהיום דשמע לה קאמר דמיהוי מופר:

(ד) אם תמצא לומר כיון דקיימו היום. ולא מילא הפרה עד למחר אלמא דבטלי יומא דשמע ניחא ליה לנקייס וכמאן דליתיה לקיום דמי דקיימו בלים ולא הוי הפרה כלל: אמר לה הא לא אמר לה. מופר ליכי לאחר שעה אחת: אם תמצא לומר. דמיהוי קיום הואיל ולא אמר לה: מיהו אמר לה. מופר ליכי לאחר שעה מהו: מי אמרינן כיון. דאמר לה קיים ליכי שעה אחת דקיימו לעולם ושוב אינו מיפר: או דלמא כיון דכוליה יומא. דשמע בה נדרה בר הקמה והפרה הוא שאם לא קיימו בשחרית וקיימו בערבית הוי מקויים וכן אם לא הפירו בשחרית והפירו בערבית הוי מופר כל היום כשר להפרת נדרים (ה) וכי הדר ואמר מופר ליכי ליהוי מופר: ושמע בעלה ואמר ואני. כלומר ואני אהיה נמי כמותיך כיון דאמר הכי אינו יכול להפר נזירות אשתו: ואמאי נימא דהאי דאמר ואני אנפשיה הוא דאמר. לליהוי נזיר: אבל הריני נזירה דילה. דקאמרה איהי [ז] שעה אחת: קיימיה. בעל משוס נאתפוסי בה דיליה: אבל לאחר שעה. דכבר חל נזירות עליוה: אי בעי למיפריה. אמאי אינו יכול להפר אלא כיון דקיימו משוס נאתפוסי בה נזירות דיליה והכא נמי בנדרים כיון דקיים שעה אחת קיים לעולם ושוב לא מצי מיפר: לא. מהכא ליכא למשמע מינה (ה) טעמא דאינו יכול להפר דקסבר כל ואני כמאן דאמר קיים ליכי לעולם [דמי] ותו לא מצי מיפר אבל היכא דלא קיימו אלא שעה אחת וחזר והיפר לה בשעה אחרת מיבעיא לך: מתני' מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל. דאין הבעל מיפר אלא בשותפות כדמפרש לעיל (דף סח:): מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. כדמפרש בגמ': בזה יפה כח האב מכח הבעל. דנתרוקנה רשות לאב: שהבעל מיפר בבגר. כדאמרינן במסכת כתובות (דף מ.) הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה וכל הנולדת על דעת בעלה נולדת[ד] שמאכילה הואיל[ד] והוי חייב במזונותיה כי נולדת יכול להפר לה: אב אינו מפר בבגר. דכתיב בנעוריה ולא בבגרותה: גמ' בנעוריה בית אביה. כל זמן שהיא נערה שלא בגרה לא תלא מרשות אביה ואפילו היא ארוסה במשמע הלכך כי מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל: אם היו תהיה לאיש. בשני הויות הכתוב מדבר: מקיש

מסורת הש"ס עם הוספות

ג) גזיר כ:, ג) לעיל סח: לקמן עב:, ג) לקמן עו:, ד) לקמן עג ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הריני נזירה וכו' עד דלמה לה ומוס ד ממתק: (ב) רש"י ד"ה אמר לה וכו' וקיימוה וכיון דקיימוה תו לא מצי: (ג) ד"ה או דלמא כיון דלא אמר קיים ליכי היום בהדי מופר ליכי למחר מהיום דשמע: (ד) ד"ה ואם תמצא לומר כיון דקיימו היום דשמע: (ה) ד"ה לא מכאן וכו' דטעמא דאינו:

ליקוטי רש"י

הריני נזירה וכו' אין יכול להפר. דכיון דאמר [ליהון] ואני גלי דעתיה דניחא ליה בנמלי דקא נדרה ליהי והשתא מקיים לה [נזיר כא:].

הגהות וציונים

א) צ"ל אמר לה. והסוגריים ללא צורך (רש"ש): ב) [נזכר לעיל סח ע"א ושם איתא רבא] (גליון): ג) הס"ד ומה"ד "שעה אחת קיימיה": ד) צ"ל והואיל (רב"א): ה) צ"ל להיום (הגי"ש): ו) בכת"י כי היכי דנתרוקנה רשות לאב: ז) ראה בעמ' הקודם אות כ: ח) נראה דהתוס' גרסי דילמא דשעה אחת קאמר [במקום דילה דשעה אחת קיימא]: ט) בדפ' הקודמים נדפסו כאן כמה דיבורים השייכים למשניות דלקמן עא ע"א ועב ע"ב והדפסנום במקומם:

פירוש הרא"ש

את"ל הא לא אמר. ולעולם לא אמינא הפרה ממון הכלל: אמר מופר ליכי [למחר] מהו מי אמרי. מדקאמר מופר ליכי למחר כמאן דאמר קיים היום דמי דאם כן אמאי אמר למחר: או דלמא. כיון דלא אמר כפירוש קיים ליכי היום לא דייקי ליה מכלל דמי אמר מופר ליכי למחר כאילו אמר קיים ליכי היום:

קיים ליכי שעה אחת מהו. מי אמרינן דהוי כאילו אמר שעה יהיה קיים ואח"כ יהיה מופר: או דלמא. אף בהא נמי לא אמרי' הפרה ממון הכלל: [אמר לה מאי]. היכא דקאמר קיים ליכי שעה ומופר ליכי אחר שעה מי אמרינן כיון דקיימו שעה מקויים הוא לעולם: או דלמא כיון דכוליה יומא בר הקמה ובר הפרה הוא. כל היום בכשותו לספר ולקיים הלכך לא הוי קיום אם לא קיימו יום שלם. ודאי אם אמר לה קיים ליכי אחת שעה דשוב אינו יכול להפר דהא כמאן דאמר קיים ליכי לעולם [דמי] ותו לא מצי מיפר אבל היכא דלא קיימו אלא שעה אחת וחזר והיפר לה בשעה אחרת מיבעיא לך: מתני' מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל (דף סח:): מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. כדמפרש בגמ': בזה יפה כח האב מכח הבעל. דנתרוקנה רשות לאב: שהבעל מיפר בבגר. כדאמרינן במסכת כתובות (דף מ.) הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה וכל הנולדת על דעת בעלה נולדת[ד] שמאכילה הואיל[ד] והוי חייב במזונותיה כי נולדת יכול להפר לה: אב אינו מפר בבגר. דכתיב בנעוריה ולא בבגרותה: גמ' בנעוריה בית אביה. כל זמן שהיא נערה שלא בגרה לא תלא מרשות אביה ואפילו היא ארוסה במשמע הלכך כי מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל: אם היו תהיה לאיש. בשני הויות הכתוב מדבר: מקיש

[א]את"ל הא לא אמר לה מופר ליכי למחר מהו מי אמרינן למחר לא מצי מיפר דהא קיימיה לנדריה היום או דלמא כיון דלא אמר לה קיים ליכי היום כי קאמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר [ב]ואם תמצא לומר אפילו הכי כיון דקיימו היום למחר כמאן דאיתיה דמי (א"ל[ג]) קיים ליכי שעה מהו מי אמרינן כמאן דאמר לה מופר ליכי לאחר שעה דמי או דלמא הא לא אמר לה [ג]אם תמצא לומר הא לא אמר לה מיהו אמר לה [ד]מאי מי אמרינן כיון דקיימו קיימו או דלמא כיון דכוליה יומא בר הקמה ובר הפרה הוא כי אמר מופר ליכי לאחר שעה מהני ת"ש [ה]הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני [ו]אין יכול להפר ואמאי נימא ואני דאמר הוא על נפשיה דהוי נזיר אבל הריני נזירה דילה (ח) דשעה אחת קיימא לאחר שעה אי בעי ליפר אמאי אין יכול להפר לאו משום דכיון דקיימו קיימו לא קסבר [ו]כל ואני כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי: מתני' [ז]מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל [ח]מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזה יפה כח האב מכח הבעל בדבר אחר יפה כח הבעל מכח האב [ט]שהבעל מפר בבגר [י]והאב אינו מפר בבגר: גמ' מאי טעמא דאמר קרא [א]בנעוריה בית אביה: מת הבעל נתרוקנה רשות לאב: מנלן אמר רבה[ב] דאמר קרא [ב]ואם היו תהיה לאיש ונדרה עליה מקיש

ואם תמצא לומר הא לא אמר לה. מהמי ליכמא משמע דאילו אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר פשיטא ליה דמהני ובתר הכי משמע דלא מהני דהדר בעי מופר ליכי למחר מהו וכו' אי דלמא כיון דלא אמר קיים ליכי היום כי אמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר דלמא פשיטא ליה דרבה בבולהו גווני מספקא ליה וכי קאמר אמ"ל הא לא קאמר לה ליכמא [קמיע] נקט ואין הכי נמי דבעי למימר אמ"ל הא לא אמר לה ולא עוד אלא דאפי' אמר לא מהני: אם תמצא לומר כיון דקיימיה היום למחר כמאן דאיתיה דמי. משום דכיון דאמר מופר ליכי למחר מכלל דאוקמי' היום וכיון דאוקמיה היום למחר כמאן דאיתיה דמי דמחר אינו זמן הפרה: קיים ליכי שעה מהו. דלא דמי שעה ואחר שעה ליום[ט] ומחר משום דהכא כוליה יומא בר הפרה הוא: ואמר ואני אין יכול להפר. דכיון דאמר ואני שהמפיש בנזירותה גלי דעתיה דניחא ליה וה"ל כאילו אוקמיה לנזירותה ומש"ה אינו יכול להפר: ואמאי נימא ואני דאמר הוא על נפשיה דהוי נזיר. כלומר דעתיה שיהא הוא נזיר ומשום הכי אתפיש בנזירותה אבל נזירות דילה נהי דעל כרחיך שעה אחת קיימיה דאי לא היכי מתפיש בה. לאחר שעה אי בעי ליפר אם אינה אמר הכי אמר קיים ליכי שעה ומופר ליכי לאחר שעה מהני דודאי אי מהני לא שנא כי אמר הכי בעת אחת מ"נ דאמר קיים ליכי שעה ולאחר מיכן אמר מופר ליכי. אלא ודאי משש"ה אמרי' דאינו יכול להפר משום דכיון דקיימו קיימו: ודהינן מהא לא תפשטו דאש"ל דלאחר שעה מצי מיפר אלא דקסבר דכיון דאמר ואני כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי: מתני' מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל. שאין הבעל יכול להפר: שהבעל מיפר בבגר. בגמ' מפרש: גמ' מאי טעמא דאמר קרא בנעוריה בית אביה. מאי טעמא לא נתרוקנה רשות לבעל כמו[ז] לאב והיינו דאמר הכא מאי טעמא לא נתרוקנה רשות לבעל ונקמן בסמוך גבי מת הבעל נתרוקנה רשות לאב אכתי אימיה בית אביה. משמע אע"ג דליתיה לאב אכתי אימיה בית אביה: ואם היו תהיה לאיש. לעיל מייתי כתיב הפרה לחב וסמיך ליה ואם היו תהיה לאיש שתי הויות במשמע: מקיש

מנ א מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' כב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף מה:
יז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף מו:
יח ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף מז:
יט ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' מח:
כ ה ו מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף נב:
כא ז מיי' פי"ל מהל' נדרים הל' י סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף נו:
כב ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:
כג ט מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ג:
כד י מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ח:

תורה אור השלם

א) אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: [במדבר ל, יז]

ב) וְאִם הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וְנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא שִׂפְתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ: [במדבר ל, יז]

תוספות כתב יד[ז]

אמר לה קיים ליכי שעה אחת [מהו] מי אמרי' כמאן דאמר מופר לאחר שעה דמי. דהכי משמע לשון שעה אחת יהא מקויים אבל אחר שעה מופר. ופ"ל דלא הוי הפרה מדייק לשון, אמר לה מאי. מי אמר קיים ליכי שעה אחת מופר ליכי אחר שעה: (כיון דקיימו קיימו) כי אמר לה מופר ליכי אחר שעה [מהני]. ולא דמי דלא מהני משום דלמאר קיים היום משום דלמאר לא הוי כי הפרה: ת"ש האשה שנדרה בנזיר כו' אינו יכול להפר. ומקיק תלמודא פרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חברו [נזיר כא:] דבעל מיגו גיין וכיון הוא דליפר לה והוא ליתפר, וטעמא דלא מצי מפר כיון דאמר ואני כמאן דאמר קיים ליכי דמי. ולכך [מייתי הכא נהי (דמאני) [דוקא] דאמר קיימיה [לנדרה], דילמא דשעה אחת קאמר ס], כלומר היה לנו לומר דס"ק קיים ליכי שעה אחת, וא"כ לאחר שעה מצי מיפר. [ודאי] לא קסבר כל ואני כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי: מתני' מת האב כו' בזה יפה כח האב. דנתרוקנה לאב ולא לבעל: שהבעל מיפר בבגר. קס"ד בגמ' דאדרוסה שנדרה הבעל לחודיה יפר ולא האב: גמ' מ"ט. לא נתרוקנה רשות לבעל. אמאי לא גמרינן בעל מאב דדרשינן בסמוך דנתרוקנה רשות לאב מוחס היו תהיה לאיש ולעיל מייתי כתיב הפרה לחב וסמיך ליה ואם היו תהיה לאיש:

שעה מצי מפר. [ודאי] לא קסבר כל ואני כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי: מתני' מת האב כו' בזה יפה כח האב. דנתרוקנה לאב ולא לבעל: שהבעל מיפר בבגר. קס"ד בגמ' דאדרוסה שנדרה הבעל לחודיה יפר ולא האב: גמ' מ"ט. לא נתרוקנה רשות לבעל. אמאי לא גמרינן בעל מאב דדרשינן בסמוך דנתרוקנה רשות לאב מוחס היו תהיה לאיש ולעיל מייתי כתיב הפרה לחב וסמיך ליה ואם היו תהיה לאיש:

קיים ליכי שעה אחת מהו. מי אמרינן דהוי כאילו אמר שעה יהיה קיים ואח"כ יהיה מופר: או דלמא. אף בהא נמי לא אמרי' הפרה ממון הכלל: [אמר לה מאי]. היכא דקאמר קיים ליכי שעה ומופר ליכי אחר שעה מי אמרינן כיון דקיימו שעה מקויים הוא לעולם: או דלמא כיון דכוליה יומא בר הקמה ובר הפרה הוא. כל היום בכשותו לספר ולקיים הלכך לא הוי קיום אם לא קיימו יום שלם. ודאי אם אמר לה קיים ליכי אחת שעה דשוב אינו יכול להפר דהא כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי ותו לא מצי מיפר אבל היכא דלא קיימו אלא שעה אחת וחזר והיפר לה בשעה אחרת מיבעיא לך: מתני' מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל (דף סח:): מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. כדמפרש בגמ': בזה יפה כח האב מכח הבעל. דנתרוקנה רשות לאב: שהבעל מיפר בבגר. כדאמרינן במסכת כתובות (דף מ.) הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה וכל הנולדת על דעת בעלה נולדת[ד] שמאכילה הואיל[ד] והוי חייב במזונותיה כי נולדת יכול להפר לה: אב אינו מפר בבגר. דכתיב בנעוריה ולא בבגרותה: גמ' בנעוריה בית אביה. כל זמן שהיא נערה שלא בגרה לא תלא מרשות אביה ואפילו היא ארוסה במשמע הלכך כי מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל: אם היו תהיה לאיש. בשני הויות הכתוב מדבר: מקיש

עין משפט נר מצוה

לסיכום על החלקים שבר"ן שהם פלפול ולא פירוש ראה להלן page 16

מקיש קודמי[ב] הויה שניה לקודמי הויה ראשונה מה קודמי הויה ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי הויה שניה אב מיפר לחודיה (ג) אימא ה"מ בנדרי' שלא נראו לארום אבל בנדרים שנראו לארום לא מצי מיפר אב[ג] אי בנדרים שלא נראו לארום מבנעוריה בית אביה נפקא: בזה יפה כח האב מכח הבעל כו': ה"ד אילימא שקידשה כשהיא נערה ובגרה מכדי מיתה מוציאה (ד) ובגרות מוציאה מרשות אב מה מיתה לא נתרוקנה רשות לבעל א אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל אלא שקידשה כשהיא בוגרת הא תנינא הדא זימנא [ה] הבוגר' ששהתה י"ב חדש הא גופא קשיא אמרת הבוגרת ששהתה שנים עשר חדש בבוגרת למה לי שנים עשר חדש בוגרת בל' יום סגי לה תני [ו] בוגרת וששהתה י"ב חדש מ"מ קשיא איבעית אימא הכא דוקא ובוגרת קתני התם משום דבעי איפלוגי ר"א [ז] ורבנן איבעית אימא בוגרת דוקא ואידי דנסיב רישא בזה נסיב סיפא נמי בזה: מתני'

מקיש קודמי הויה שניה. כלומר שדין שניה כדין ראשונה מה קודמי ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודמי שניה נמי לאחר מיתת הבעל אב מיפר לחודיה: אימא ה"מ בנדרים שלא נראו לארום. דומיא דקודמי הויה ראשונה שלא נראו לארום כלל: אבל בנדרים שנראו לארום. כלומר שמע אותם קודם שמת לעולם אימת לך דלא מצי מיפר: ומהדרינן ליה בנדרים שלא נראו לארום מבנעוריה בית אביה נפקא. כיון דלא זכה בהן לארום כלל. והיקשא לנדרים שנראו לארום אינטריך דאב לחודיה מיפר. מיהו דוקא בשלא נתארסה אבל נתארסה הא תניא לקמן (דף עא.) בהדיא דאמיה ובעלה האחרון מפירין נדריה משום דלא דמי לקודמי הויה ראשונה: הויי דמי. שהבעל מיפר בגבר: מכדי מיתה מוציאה מרשות אב. דכיון שמת פקע זכותיה ולא מצי להוריש לבניו. ופפקא לן מדכתיב[ד] והתנחלתם אותם לבניכם ולא זכות בנותיכם לבניכם בפ' נערה שנתפתתה (כתובות מג.): ובגרות מוציאה מרשות אב. דכתיב בנעוריה בית אביה ולא בוגרת: אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל. כיון דחל עליה [רשות האב] מקמי בגרות דהא כשקדשה נערה הות: אלא שקדשה כשהיא בוגרת. ובעית למימר דכיון שאין עליה רשות אב כל שהגיע זמן שנתנו לו חכמים לארוס וארוסה לפרנס את עצמן כיון דמכאן ואילך בעל חייב במזונותיה כדאי' בפ' אע"פ (שם מ.) יפר: הא תנינא הדא זמנא. בהאי פירקא ותרתי למה לי ומקמי דאקשיק ליה לקושיא דייק בהך מתני' בתריתא ומפרש לה למה לי שנים עשר חדש בשלשים[ד] שגי לה לרב הונא הכי ס"ל בפרק אע"פ (שם) שלא פסקו חכמים לבוגרת אלא שלשים יום ומכאן ואילך הבעל חייב במזונותיה. ורבי רב הונא אימותב התם מיהו התם נמי מסקינן דכל שעברו עליה י"ב חדש משבגרה אם נתקדשה לאחר מיכן אין לה אלא ל' יום ולא משכחת לה שיהו לה י"ב חדש אלא בתקדשה ביום שהתחילה לינבר ומש"ה מקשה הכי פסיק ותני בוגרת ששהתה שנים עשר חדש דבוגרת אין לה זמן קבוע שלי אפשר לפחות ממנו אלא שלשים יום אבל לא משכחת לה כל שקדשה כשהיא בוגרת צריכה י"ב חדש אלא כשנתקדשה ביום ראשון לבגרותה ומשום הכי אפשר דמיקא לא הוה ליה למתני בבוגרת י"ב חדש: ומפרקינן תני בוגרת וששהתה י"ב חדש. כלומר בוגרת כדיה שזמנה בחסר ויתר כדכתיבנא והנערה ששהתה זמן הקבוע לה דהיינו שנים עשר חדש הוא ובעלה חייב במזונותיה יפר: מכל מקום קשיא. תרתי בוגרת למה לי: איבעית אימא. בוגרת הסכא דוקא והאי דקתני לה התם משום דבעי אפלוגי ר"א ורבנן ומש"ה הדר ותנא לה לאשמועינן דלאו דברי הכל היא. ובקה בעיני לישנא דגמרא דקאמר בוגרת הכא דוקא דאדרבה משנה בתרייתא דוקא ולגופה אינטריך לאשמועינן דלא נסמוך אסתמא קאמר[ד] דהויא ליה סתם ואמ"כ מחלוקת. וא"ל דכי קאמר בוגרת הכא דוקא לאו דוקא אלא לומר מתני' בתרייתא בתר קמייתא גרירא דלא אתמיל בה תנא לאשמועינן דינא דבוגרת אלא בהאי מתני' קמ"ל דלא נסמוך אסתמא קמא דלאו דברי הכל היא: ואיבעית אימא בוגרת דהתם דוקא. דהתם הוא שהתחיל התנא להשמיענו דין בוגרת דמתניתין קמייתא אין תורת סתם עליה אלא אידי דנסיב רישא בזו יפה כח האב מכח הבעל נקט נמי אלינא דחד תנא דבדבר אחר יפה כח הבעל מכח האב: מתני'

מקיש קודמי הויה שניה. כלומר (ג) שמת אדום ראשון יראויה להתקדש לאחר: לקודמי הויה ראשונה. שלא נתארסה לעולם והיא יושבת נערה בבית אביה מה קודמי כו': הני מילי. לאב מיפר בקודמי הויה שניה בנדרים שלא נראו לארום ראשון (ד) אי לא שמע להו הבעל קודם שימות דהיינו דומיא דקודם הויה ראשונה: אבל בנדרים שנראו לארום. שמעם בהן קודם שימות ולא הספיק להפר אין האב מיפר עד שתחזור ותתארס שיפירו הוא ואחרון: ולא דבנדרים שנראו לארום לא[ד] מצי מיפר לחודיה למה לי למיכתב ואם היו תהיה לאקושי הוויות להדדי: מבנעוריה נפקא. דמשמע כל כמה דיתבא בבית אביה מצי מיפר לה. אלא מדקא מקיש הוויות להדדי ש"מ דומיא דקודם הויה ראשונה קאמר דמצי מיפר לחודיה (ה) בנדרים שלא נראו לארום לחודיה דומיא דהויה ראשונה. פי' אחר אבל בנדרים שנראו לארום לא מצי מיפר אי ליכא ארום אחרון הא לא מצית אמרת דלסבי אחי היקשא לרבות נדרים שלא נראו לארום דהא מקרא אחרינא אמרינא ליה מבנעוריה נפקא דאמרי' (ו) כל שבא נעוריה לאביה שהאב זכאי בהפרת נדריה והלכך כי אתא ואם היו תהיה לאיש לנדרים שנראו לארום הוא דאתא: היכי דמי. דבעל מיפר בגבר שנתארסה: מכדי מיתה מוציאה מרשות האב. שיכולה לקדש את עצמה אע"פ שהיא נערה: ובגרות מוציאה מרשות האב. דכיון שבגרה אין לאביה רשות בה לא לקדשה ולא למוכרה. מה במיתת האב לא נתרוקנה כו': אלא בשקדשה בשהיא בוגרת. וקתני שאין האב מיפר אלא הבעל: הא תנינא הדא זימנא. בוגרת ששהתה י"ב חדש. משנתארסה ר' אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר דכמאן שנכנסה ברשותו דמי: ואמרינן עלה הא גופא קשיא אמרת הבוגרת ששהתה י"ב חדש. והלא דין שלה ל' יום דהכי תנן במסכת כתובות (דף מ.) נותנין לבתולה שנים עשר חדש לפרנס עצמה לקנות מלבושים ותכשיטין ולזרוק ישואין משתבעה הבעל להינשא ולאלמנה ולבוגרת ל' יום דבוגרת אין לה מלבושין ותכשיטין והכי נמי לאלמנה ואין להו רווחא טובא בשלשים יום יכולן אם הגיע זמנן כו' אלמא דבוגרת לא בעינן י"ב חדש: תני בוגרת וכו'. הא כי דייקת והאי כי דייקת יפר. ומתני' דקתני שהבעל מיפר בגבר לאחר שלשים יום שתבעה לפרנס את עצמה הוא דקאמר: מ"מ קשיא. דתרי זימני למה לי למיתני שהבעל מיפר בגבר: איבעית אימא בזו דוקא. דהך רישא דמתני' (ו) קתני שהבעל מיפר[ה] דוקא קתני לה ובוגרת[ו] ושששהתה גרדא נקבא משום איפלוגי ר"א ורבנן: ואיבעית אימא בוגרת. דקתני בסיפא בפלוגתא דר"א ורבנן הוי דוקא והא דקתני שהבעל מיפר לאו דוקא: אלא איידי דנסיב רישא בזה יפה כח האב. (ז) אינטריך לה למיתני נסיב סיפא בזה יפה כח הבעל: מתני'

[אינטריך] למיתני יפה כח הבעל מכח האב אלא משום דלא פסיק ליה כולי האי בשאר נשים דבעינן תביעה ואחר התביעה י"ב חדשים לכך נקט בגר דלאחר שלשים יום [ועולם] הוי הגבעת זמן ומפר לה: ופרך הא תנינא הדא זמנא. פי' דין הגבעת [זמן], הבוגרת ששהתה [י"ב חדש] ר' אליעזר [אומר] יפר, ולמה לי למיתני דין דהפרה בהגיע זמן הכא ולקמן: היא גופא קשיא. תלמודא מהדר לתרוצי הך מתני' דלקמן וה"ג אבוה דבוגרת ששהתה י"ב חדש תרתי, בוגרת למה לי, י"ב חדש בוגרת בשלשים יום סגי ט[ז]. [וה"ק] מרתי מתמיה י[ח] בוגרת למה לי (לתקן) [למיתני] י"ב חדש כ[ט], הא אפי' נערה. ועוד פריך קושיא אחריתי י"ב חדש ל"ל דנקט בבוגרת, בשלשים יום סגי דאמר רב הונא פ' אע"פ [כתובות מז:] בגרה יום אחד ומתקדשה ותתנין [לה] שלשים יום. ומשני תני בוגרת [כ] ושששהתה י"ב חדש ואפי' נערה: מ"מ קשיא. למה לי מתני' דהגיע זמן דבוגרת, הא מתניא דמגיע זמן דבוגרת, וא"ל כבר אימותב רב הונא התם דבוגרת ומתקדשה נתנין לה שלשים יום כאלמנה, [אלמא] אין נותנין לה י"ב חדשים אחר שהגיע זמן דבוגרת, הא מתניא לקמן. וא"ל כבר אימותב רב הונא התם דבוגרת ומתקדשה נתנין לה שלשים יום כאלמנה, [אלמא] אין נותנין לה י"ב חדשים מתני' דהגיע זמן דבוגרת, הא מתניא לקמן. וא"ל כבר אימותב רב הונא התם דבוגרת ומתקדשה נתנין לה שלשים יום כאלמנה, [אלמא] אין נותנין לה י"ב חדשים אחר שמתקדשה כשהיא בוגרת, [וא"כ ה"נ] אחר ששהתה י"ב חדשים משבגרה ומתקדשה קאמר אחרי מתני' כשמתקדשה כשהיא בוגרת דאינה צריכה תביעה, דאילו נערה לו מתקדשה כשהיא נערה בעי תביעה ואחר התביעה נותנים לה י"ב חדש: ומשני בוגרת קתני. כלומר ודאי אחרי מתני' דבוגרת משום דבעי איפלוגי [ר"א ורבנן]: ואי בעית אימא בוגרת דוקא. הן דלקמן דוקא והך דהכא אידי דנסיב רישא בשיפא כח אב נסיב יפה כח בעל בהגיע זמן דבוגרת:

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"ט מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ט:

הגהות וציונים

ב) בכי"מ ור' קודם. וכן להלן. וכן בכתה"י של הר"ן בכל המקומות: **ג)** נוסף להודיה. התם משום דבעי למיתני שלותא דר"א ורבנן (הגי"ש): **ד)** "לא" ליתא בדפו"י, ודע' של"ג שמגיה ומבאר לשון רש"י באריכות: **ה)** צ"ל מיפר בבגר (בארות המים): **ו)** צ"ל לבוגרת (רב"א): **ז)** צ"ל בשלשים יום (באה"מ): **ח)** צ"ל אסתמא קמא (כתה"י והג"ש): **ט)** וכ"ג הריטב"א בשטמ"ק ע"ש: **י)** ודוגמתו בסוכה כט ע"א, כתובות נג ע"ב, ב"ק כא ע"א, ב"ב לח ע"ב, נא ע"ב, ע ע"ב. ופירש"י כלומר תרתי מילי קאמר דסתרן אהדדי: **כ)** הנוס' בשטמ"ק תרתי בחמיה. כלומר למה לי למיתני י"ב חדש בבוגרת (הא) אפילו כו': **ל)** בשטמ"ק נוסף כלומר ששהתה ל' יום: **מ)** גירסת הרא"ש בהיפך מגיר' דידן, דמעיקרא תני הבוגרת וששהתה. ומסיק תני הבוגרת ששהתה:

תוספות כתב יד

אף קודם הויה שנייה. אחר מיתת הבעל לאשון מפר הבעל לחודיה: נדרים שלא נראו לארום ראשון. שלא שמע אותם, אבל נדרים ששמע ומת לא: מבנעוריה בית אביה נפקא. כלומר אם אינטרך לנדרים דלא נראו לארום לשון שפיר דאב לחודיה מפר וכי אינטרך לנדרים שנראו לארום לשון: היכי דמי. שהבעל מפר בגבר: מיתה. משמת האב: ובגרות מוציאה מרשות אב. דכתיב בנעוריה: אלא בשקדשה בשהיא בוגרת. פי' והגיע זמן דבעל"פ [כתובות נ:] בגרה יום אחד ומתקדשה נותנים לה שלשים יום כאלמנה כדאי' בפ' אע"פ (שם) [ועולם] הוי הגבעת זמן, דהכי הוי הגבעת זמן דבוגרת, הא מתניא לקמן. וא"ל כבר אימותב רב הונא התם דבוגרת ומתקדשה נתנין לה שלשים יום כאלמנה, [אלמא] אין נותנין לה י"ב חדשים אחר שמתקדשה כשהיא בוגרת, [וא"כ ה"נ] אחר ששהתה י"ב חדשים משבגרה ומתקדשה קאמר אחרי מתני' כשמתקדשה כשהיא בוגרת דאינה צריכה תביעה, דאילו נערה לו מתקדשה כשהיא נערה בעי תביעה ואחר התביעה נותנים לה י"ב חדש: ומשני בוגרת קתני. כלומר ודאי אחרי מתני' דבוגרת משום דבעי איפלוגי [ר"א ורבנן]: ואי בעית אימא בוגרת דוקא.

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) לקמן עג. כתובות נז:, **ג)** [עי' תוספות כתובות נז: ד"ה מיומתא], **ד)** כתובות מו ע"ב, **ה)** ויקרא כה מו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואימא ה"מ: **(ב)** שם מיתה מוציאה מרשות אב ובגרות מוציאה: **(ג)** רש"י ד"ה מקיש וכו' כלומר כשמת אדום הראשון: **(ד)** ד"ה הני מילי וכו' לאשון שלא שמע כל"ל ומיהא אי ממקן: **(ה)** ד"ה מבנעוריה וכו' מיפר לחודיה אפילו בנדרים שנראו לארום לשון אחר בנדרים שלא נראו וכו' דהויה ראשונה אבל בנדרים כל"ל ומיהא פי' אחר ממקן: **(ו)** ד"ה אינטרך אמת בזו וכו' דקתני דהבעל וכו' ושששהה אגב גרדא: **(ז)** ד"ה אלא וכו' דאיצטריך:

פירוש הרא"ש

מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה. אב מיפר לחודיה דכתיב ואם אבי אמה אמיה אף קודם הויה שניה. אחר מיתת אדום: בנדרים שלא נראו לארום. שלא שמעם אדום ולא נראו לאבי: מבנעוריה בית אביה נפקא. דמשמע כל ימי נעוריה בית אביה כל זמן שאין רשות אחר שולט עליה ולכל הפחות בנדרים שלא נראו לארום, וכי אינטרך ואם היו תהיה אף לנדרים שנראו לארום: היכי דמי. שהבעל מיפר בגבר דמשמע ליה דאיירי קודם שתכנס לרשותו: אילימא דקשה כשהיא נערה ובגרה. וכיון דפקע כח האב מיפר אחרים מיתה מוציאה מרשות האב. לאין אדם מוריש זכות כמו לבנו: אלא שקדשה בוגרת ואח"כ הגיע זמן. אע"פ שלא נכנסה לרשותו: הא נמי תנינא. דפליגתא דר"א ורבנן היא ואמאי אינטרך למתניה בריש כיון דתני אחר הכי פלוגתייהו: הא גופא קשיא. מהדר למרוצי אמתיתין והדר מוסיף מינה: אמרת הבוגרת וששהתה מ"מ י"ב חדש. משמע ליה פי' דאמתיתין הכי הבוגרת וקנטה ששהתה

מסורת הש"ס

ד) [אלא] לאמתיני דכי הכא לא אמרינן דבעינן תביעה ואחר התביעה י"ב למיתר דלא נקטינן דבעינן לי' יום, ודכרינן בוגרת שנתקדשה למה לה י"ב חדש משנתקדשה. ולא נעי לאתלה כדאמי' לה רב הונא בפרק אף על פי [כתובות מז.] הבוגרת ששהתה ל' יום וקבלה ששהתה י"ב חדש משום דרב הונא אימותב התם הלכך מצעי ליה לפרש י"ב חדש בוגרת קאי: ומשני תני בוגרת ששהתה י"ב חדש. ומתני' חדא קתני ולא ושששהה טו"ו וה"פ בוגרת ששהתה י"ב חדש בנבריותה ואלמנה שנתקדשה לכל אחת מהן נותנין לשלשים יום. ומכל מקום קשה דבוגרת מגיעה, ומאני דריש דוקא ולא קתני סיפא אלא לאשמועינן פלוגתא דרבנן, ס"ב סיפא דוקא ורישא אגב גרדא נקטה:

ה) לקמן עג. כתובות נז:, **ו)** [עי' תוספות כתובות נז: ד"ה מיומתא], **ז)** כתובות מו ע"ב, **ח)** ויקרא כה מו.